

ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการวิสาหกิจชุมชนกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตผ้าไหมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*

เสริมศรี สุทธิสงค์¹

เบญจ์ พรพลธรรม² พลศักดิ์ จิรไกรศิริ³ อำนวย บุญรัตน์ไมตรี⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการวิสาหกิจชุมชนในเรื่องการพึ่งพาตนเอง การจัดการทุนชุมชน และการจัดการการเรียนรู้ของชุมชนผู้ผลิตผ้าไหมศึกษาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในเรื่องชุมชนพอประมาณ ชุมชนมีเหตุผล และชุมชนมีภูมิคุ้มกันที่ดีของชุมชนผู้ผลิตผ้าไหมศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตผ้าไหมกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนผู้ผลิตผ้าไหมและศึกษาตัวแบบชุมชนผู้ผลิตผ้าไหมที่มีการจัดการวิสาหกิจชุมชนที่มีในระดับสูงพร้อมกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้อย่างยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่า

1. กลุ่มผู้ผลิตผ้าไหมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีการดำเนินการจัดการวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับมาก
2. กลุ่มผู้ผลิตผ้าไหมภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีการดำเนินงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของอยู่ในระดับมาก
3. การจัดการวิสาหกิจชุมชนกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านชุมชนพอประมาณมีความสัมพันธ์กับชุมชนมีเหตุผล และชุมชนมีภูมิคุ้มกันที่ดีในระดับสูง
4. ตัวแบบชุมชนผู้ผลิตผ้าไหมที่มีการจัดการวิสาหกิจชุมชนในระดับสูงพร้อมกับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้อย่างยั่งยืนพบว่าผลการวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์ของตัวแบบการจัดการวิสาหกิจชุมชนด้านการจัดการแบบพึ่งพาตนเอง การจัดการเรียนรู้ของชุมชนกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านชุมชนพอประมาณพบว่าหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านชุมชนพอประมาณ ได้รับอิทธิพลทางตรงจากการจัดการแบบพึ่งพาตนเอง และการจัดการเรียนรู้ของชุมชน

คำสำคัญ:การจัดการวิสาหกิจชุมชน, หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

* วิทยานิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ พ.ศ. 2556

¹ รองศาสตราจารย์, มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

² อาจารย์, วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ (ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์)

³ รองศาสตราจารย์, คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง (ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์)

⁴ อาจารย์, วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ (ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์)

Relationship Between Small and Micro Community Enterprise Management and Sufficiency Economy Principles on Thai Silk Producer Group, in the Northeastern of Thailand*

Sirmsri Suttisong¹

Ben Pornpontam² Polsuk Jirakraisiri³ Amnuay Boonratanamaitree⁴

Abstract

The purpose of the research was to study the relationships between the management of small and micro community enterprises (SMCE) and the philosophy of sufficiency economy. This case study research was conducted to the SMCE's of silk weaving groups in the Northeast of Thailand. The foci of the study were the management (self-reliance, community capital management, and learning management) and the sufficiency economy philosophy (moderation, reasonableness, and self-immunity of the communities). Models of communities with highly effective management of SMCE's and sustainable practices of the sufficiency economy philosophy were also studied. The population of the research comprised 1,203 groups.

The findings are as follows:

1. The SMCE's of the silk weaving groups in the Northeast of Thailand were at the high level.
2. The sufficiency economy philosophy based operations of the silk weaving groups in the Northeast of Thailand were at the high level.
3. The results of the hypotheses testing on the relationships between the management of SMCE's and the philosophy of sufficiency economy were related with the community moderation principle of the philosophy of sufficiency economy at the high level. The relationship with community reasonableness and community self-immunity was at the high level.
4. The results of the study of model communities with highly effective management of SMCE's and sustainable practices of the sufficiency economy philosophy are as follows: The analysis of the pathways of the relationship between self-reliance, and learning management of the model communities and the community moderation principle under the sufficiency economy philosophy showed that community moderation was directly affected by self-reliance and learning management.

Keywords: management of small and micro community enterprises, philosophy of sufficiency economy

* Research Article from dissertation for the Doctor of Public Administration degree, Program Public Administration, Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Thailand, 2013

¹ Associate Professor, Roiet Rajabhat University

² Lecturer, College of Innovation Management, Rajamangala University of Technology Rattanakosin (Thesis Advisor)

³ Associate Professor, Faculty of Political Science, Ramkhamhaeng University (Thesis Advisor)

⁴ Lecturer, College of Innovation Management, Rajamangala University of Technology Rattanakosin (Thesis Advisor)

ความสำคัญและปัญหาการวิจัย

วิสาหกิจชุมชน เป็นนโยบายของรัฐบาลซึ่งมีแนวคิดแก้ปัญหาของประเทศในภาพรวม ประชาชนมีหนี้สินเพิ่มขึ้น สามารถแก้ไขได้ด้วยการที่ประชาชนรู้จักนำทรัพยากรที่มีอยู่ ทำให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้น สามารถจัดปัญหาความยากจนเป็นการสร้างอาชีพที่ยั่งยืนและรายได้ที่มั่นคง ซึ่งรัฐบาลเห็นว่าทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นเป็นพื้นฐานหรือทุนทางสังคมของชุมชนเพราะเป็นสิ่งที่สืบทอดกันมาเป็นสมบัติของคนในชุมชนทุกคน และเพื่อเป็นการส่งเสริมสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชนซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง ดังนั้นจากแนวคิดดังกล่าวการสร้างเครือข่ายเพื่อการพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชนให้ยั่งยืนจึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะแก้ไขปัญหาความยากจนของชุมชน ซึ่งลักษณะสำคัญของวิสาหกิจชุมชนมีองค์ประกอบอย่างน้อย 7 ประการคือชุมชนเป็นเจ้าของและผู้ดำเนินการผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชน โดยใช้วัตถุดิบ ทรัพยากร ทุน แรงงานในชุมชนริเริ่มสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมของชุมชนเป็นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น ผสมผสานภูมิปัญญาสากลมีการดำเนินการแบบบูรณาการ เชื่อมโยงกิจกรรมต่างๆอย่างเป็นระบบมีกระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจมีการพึ่งพาตนเอง ครอบครัวและชุมชนเป้าหมาย

การจัดการวิสาหกิจชุมชนเป็นการพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชนให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนสามารถพึ่งพาตนเองได้ จึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะแก้ไขปัญหาความยากจนของชุมชน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้สรุปในเอกสารการประชุมประจำปี 2553 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554, น. 22-23, 78) ไว้ว่า ในปี 2552 สัดส่วนรายได้ระหว่างกลุ่มคนรวยร้อยละ 10 ของประชากร กับกลุ่มคนจนร้อยละ 10 ของประชากรมีความแตกต่างกันถึง 22.8 เท่า ถึงแม้ว่าสัดส่วนคนยากจนได้ลดลงอย่างต่อเนื่อง จากร้อยละ 42.2 หรือ 22.1 ล้านคน ในปีพ.ศ.2531 เหลือร้อยละ 8.5 หรือ 5.4 ล้านคนในปี 2550 และร้อยละ 8.9 ในปี 2551 หรือเท่ากับ 5.8 ล้านคน แต่คนจนส่วนใหญ่ยังกระจุกตัวอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คิดเป็นร้อยละ 56.3 และร้อยละ 27.8 ของคนจนทั้งประเทศ ดังนั้นการพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชนให้มีแนวทางในการพัฒนาให้เป็นไปตามมาตรฐานระบบการจัดการวิสาหกิจชุมชนที่มีส่วนช่วยในการเสริมศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ 1) การบริหารจัดการกลุ่มและสมาชิก 2) การบริหารจัดการด้านการตลาดและลูกค้า 3) การบริหารจัดการด้านการผลิตและงานสนับสนุนการผลิต 4) การบริหารจัดการด้านบัญชีและการเงิน 5) การปรับปรุงและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความยั่งยืน ในปัจจุบันประเทศไทยมีเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพด้านการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมประมาณ 148,754 ครัวเรือน มีพื้นที่ปลูกหม่อนทั้งหมดประมาณ 161,430 ไร่ ส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 80 เป็นเกษตรกรอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนที่เหลือกระจายอยู่ในภาคอื่น (นิริมา ศิริ โกลากิจ, 2548, น. 79-83)

การทอผ้าไหมเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือนของคนไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมาเป็นเวลานาน วิชาทอผ้าของกลุ่มผ้าไหมเหล่านี้ เป็นวิถีชีวิต เป็นความสามารถทางศิลปะเฉพาะบุคคล ที่มีความสอดคล้องกัน การทอผ้าไหมจึงเป็นอาชีพที่มีการถ่ายทอดทางวัฒนธรรม ซึ่งชาวภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้ทอขึ้นเพื่อใช้เองในชีวิตประจำวัน งานเทศกาลต่างๆ และกลายเป็นรายได้ที่สำคัญของคนในชุมชนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ผู้วิจัยจึงได้เสนอโครงการวิจัย “ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการวิสาหกิจชุมชนกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษากลุ่มผู้ผลิตผ้าไหม ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” เพื่อที่จะศึกษาการจัดการของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตผ้าไหมในเรื่องการพึ่งพาตนเอง การจัดการทุนชุมชน และการจัดการเรียนรู้ของชุมชน ต้องการศึกษาลักษณะหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในเรื่องชุมชนพอประมาณ ชุมชนมีเหตุผล และชุมชนมีภูมิคุ้มกันที่ดี ต้องการศึกษความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการวิสาหกิจชุมชนกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเพื่อศึกษาตัวแบบชุมชนผู้ผลิตผ้าไหมที่มีการจัดการวิสาหกิจชุมชนที่มีในระดับสูงพร้อมกับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้อย่างยั่งยืน ซึ่งจะนำวิสาหกิจชุมชนไปสู่การพึ่งพาตนเอง และการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการวิสาหกิจชุมชนในเรื่องการพึ่งพาตนเอง การจัดการทุนชุมชน และการจัดการการเรียนรู้ของชุมชนผู้ผลิตผ้าไหม
2. เพื่อศึกษาลักษณะหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในเรื่องชุมชนพอประมาณ ชุมชนมีเหตุผลและชุมชนมีภูมิคุ้มกันที่ดีของชุมชนผู้ผลิตผ้าไหม
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตผ้าไหมกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนผู้ผลิตผ้าไหม
4. เพื่อศึกษาตัวแบบชุมชนผู้ผลิตผ้าไหมที่มีการจัดการวิสาหกิจชุมชนที่มีในระดับสูงพร้อมกับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้อย่างยั่งยืน

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การจัดการวิสาหกิจชุมชนเป็นขบวนการที่ทำให้งานกิจกรรมต่างๆ สำเร็จลงได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลโดยการใช้คนและทรัพยากรในการจัดองค์การวิสาหกิจชุมชนทั้ง 3 องค์ประกอบซึ่งเป็นตัวแปรต้น ได้แก่ 1) การจัดการแบบพึ่งพาตนเอง 2) การจัดการทุนชุมชน 3) การจัดการเรียนรู้ของชุมชนส่วนตัวแปรตามคือหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมี 3 องค์ประกอบหลักได้แก่ 1) ความพอประมาณ 2) ความมีเหตุผล 3) การมีภูมิคุ้มกันที่ดี จากการศึกษาทฤษฎีและแนวคิดการจัดการ

วิสาหกิจชุมชนและแนวคิดของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ ที่ได้ทำการรวบรวมเอกสารต่างๆ สามารถสรุปเป็นกระบวนการทัศน์ของกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

IV การจัดการวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตผ้าไหม	↔	DV หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
IV 1 การจัดการแบบพึ่งพาตนเอง IV1.1 การพึ่งตนเองทางเทคโนโลยี IV1.2 การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ IV1.3 การพึ่งตนเองทรัพยากรธรรมชาติ IV1.4 การพึ่งตนเองทางจิตใจ IV1.5 การพึ่งตนเองทางสังคม IV2 การจัดการทุนชุมชน IV2.1 ทุนทางสังคม IV2.2 ทุนทางวัฒนธรรม IV2.3 ทุนทางทรัพยากร IV2.4 ทุนทางโคกทรัพย์ IV3 การจัดการเรียนรู้ของชุมชน IV3.1 ทักษะสมัยใหม่ IV3.2 องค์ความรู้ใหม่ IV3.3 เจตคติใหม่ IV3.4 การสร้างเครือข่ายชุมชน		DV1 ชุมชนประมาณ DV1.1 พอดีพองาม DV1.2 ความเรียบง่าย DV1.3 คุณธรรม DV2 ชุมชนมีเหตุผล DV2.1 เรียนรู้ปัญหา DV2.2 รู้จักตนเอง DV2.3 รู้จักวางแผน DV2.4 รู้จักใช้เหตุผลเป็นเครื่องนำทาง DV3 ชุมชนมีภูมิคุ้มกันที่ดี DV3.1 การจัดการชุมชน DV3.2 ระบบการผลิตชุมชน DV3.3 การตลาดชุมชน DV3.4 ระบบการเงิน DV3.5 การใช้พลังงาน DV3.6 ระบบสุขภาพชุมชน

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

การจัดการวิสาหกิจชุมชนของผู้ผลิตผ้าไหมมีความสัมพันธ์กับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสมมติฐานการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรการวิจัย

พื้นที่เป้าหมายในการวิจัยเลือกจากวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตผ้าไหมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 19 จังหวัด

ประชากรการวิจัยได้แก่ วิชาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตผ้าไหม ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน 1,203 กลุ่ม กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง จากตารางของ Yamane ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 จำนวน 638 ตัวอย่าง ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายจากสมาชิก คณะกรรมการ และประธานกลุ่มวิชาหกิจชุมชน โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 513 คน คิดเป็นสัดส่วน ร้อยละ 80.40

เครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัยโดยแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และการสังเกตการณ์ดังนี้

1. แบบสอบถาม โดยการสร้างจากตัวชี้วัดของกรอบแนวคิดการวิจัย ซึ่งลักษณะของคำถามเป็นคำถามปลายปิด มีมาตรวัดของตัวชี้วัดแบบ Interval scale มีคะแนนของมาตรวัดคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยมาก การสร้างคำถามตรงตามตัวแปร ดัชนี และตัวชี้วัด ตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามโดยการคำนวณค่า IVC (Item Variable Congruence Index) โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ได้ค่า IVC เท่ากับ 0.99 และหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยทดลองใช้แบบสอบถามกับกลุ่มวิชาหกิจชุมชนประเภทอื่นที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง 30 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.98

2. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการสร้างจากตัวดัชนีอันเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของตัวแปรต่างๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการวิชาหกิจชุมชนแบบพึ่งพาตนเอง การจัดการทุนชุมชน การจัดการเรียนรู้ของชุมชน หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านชุมชนพอประมาณ ชุมชนมีเหตุผล และชุมชนมีภูมิคุ้มกันที่ดี ในกรอบแนวคิดของการศึกษา

3. แบบสังเกตการณ์ โดยวิธีการสังเกตที่ผู้วิจัยเข้าไปร่วมกับพื้นที่ และกลุ่มประชากรที่ศึกษา โดยมีประเด็นการสังเกตการณ์ตามตัวแปรต่างๆ ของกรอบความคิดของการศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เป็นการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร โดยจะเป็นการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากหนังสือทั่วไป วิทยานิพนธ์ คุชณินพนธ์ งานวิจัย ตำราทางวิชาการต่างๆ ซึ่งข้อมูลจากเอกสารนั้นถือเป็นข้อมูลทุติยภูมิ เพราะเป็นข้อมูลที่มีผู้บันทึกเอาไว้

2. การรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งเป็นคำถามปลายปิดโดยผู้ศึกษาวิจัยได้สร้างแบบสอบถามขึ้น

3. รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก เกี่ยวกับดัชนีตัวแปรต้นและตัวแปรตามของการจัดการวิชาหกิจชุมชนกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลตัวแปรต้นการจัดการวิสาหกิจชุมชนและตัวแปรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์คำนวณหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างชุดตัวแปรต้นและชุดตัวแปรตามการจัดการวิสาหกิจชุมชนกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีการทดสอบสมมติฐาน โดยวิธีสหสัมพันธ์คานอนิคอล (canonical correlation analysis)

1.3 การวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) สร้างตัวแบบชุมชนผู้ผลิตผ้าไหมที่มีการจัดการวิสาหกิจชุมชนที่มีใน ระดับสูงพร้อมกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้อย่างยั่งยืน

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์และการตรวจสอบข้อมูลเอกสารแล้วจึงนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีวิเคราะห์เชิงบรรยาย เพื่อวิเคราะห์ความคิดเห็นการจัดการวิสาหกิจชุมชนในเรื่องการจัดการแบบพึ่งพาตนเอง การจัดการทุนชุมชนและการจัดการเรียนรู้ของชุมชน วิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักชุมชนพอประมาณ ชุมชนมีเหตุผลและชุมชนมีภูมิคุ้มกันที่ดีของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตผ้าไหมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเน้นการบรรยายในภาพรวม

สรุปผลการวิจัย

1. การจัดการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตผ้าไหมภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่าวิสาหกิจชุมชนมีการจัดการแบบพึ่งพาตนเองอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$) การจัดการทุนชุมชนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$) และการจัดการเรียนรู้ของชุมชนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$) พบว่าทักษะสมัยใหม่อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$) ผลจากการสัมภาษณ์พบว่ามีการจัดการในระดับมาก

2. การดำเนินงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงพบว่าวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานตามแนวทางตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้าน ชุมชนพอประมาณอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$) ชุมชนมีเหตุผลอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$) และชุมชนมีภูมิคุ้มกันที่ดีอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.8$) ผลจากการสัมภาษณ์พบว่ามีการดำเนินงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมาก

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดสอบสมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการวิสาหกิจชุมชนกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง 0.869 และพบว่าค่าสัมประสิทธิ์การจัดการวิสาหกิจชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงคือการ

จัดการเรียนรู้ของชุมชนและการจัดการแบบพึ่งพาตนเองและพบว่าค่าสัมประสิทธิ์ของผลลัพธ์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีความสำคัญต่อการดำเนินงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงคือชุมชนพอประมาณดังตัวแบบที่ 3 ผลจากการสัมภาษณ์พบว่าการจัดการวิสาหกิจชุมชนมีความสัมพันธ์กับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4. ตัวแบบชุมชนผู้ผลิตผ้าไหมที่มีการจัดการวิสาหกิจชุมชน ที่มีการดำเนินงานในระดับสูงพร้อมกับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้อย่างยั่งยืน คือจัดการแบบพึ่งพาตนเอง การจัดการเรียนรู้ของชุมชนและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านชุมชนพอประมาณจากการสัมภาษณ์พบว่าการจัดการแบบพึ่งพาตนเอง การจัดการเรียนรู้ของชุมชนและการใช้หลักชุมชนมีเหตุผล

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการวิสาหกิจชุมชนกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตผ้าไหมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังนี้

1. การจัดการแบบพึ่งพาตนเอง การจัดการทุนชุมชน และการจัดการเรียนรู้ของชุมชนมีความสัมพันธ์กับชุมชนพอประมาณ ทั้งนี้เพราะชุมชนมีการจัดการอย่างมีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันที่ดีจากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณตัวแบบความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการวิสาหกิจชุมชนกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตผ้าไหมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง 0.869 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เกษม สุขสวัสดิ์ (2546) ได้ศึกษาภูมิปัญญาชาวบ้านตามวิถีชีวิตเกษตรชุมชนพึ่งตนเอง ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์รวมศูนย์เห็ดบ้านอรัญญิก ตำบลกระทุ่มล้ม อำเภอสามปราชญ์ จังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่าการทำงานของศูนย์ได้นำเอาหลักพุทธศาสนาใช้ในการดำเนินชีวิต การทำงาน การอยู่ร่วมกัน การประกอบอาชีพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง วิถีชีวิตแบบเกษตรชุมชนพึ่งตนเอง

2. การจัดการแบบพึ่งพาตนเอง การจัดการทุนชุมชนและการจัดการเรียนรู้ของชุมชนมีความสัมพันธ์กับชุมชนมีเหตุผล ทั้งนี้เพราะการบริหารจัดการโดยใช้หลักเหตุผลเป็นการเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชนซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของชาญชัย สุขสกุล (2554) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบการจัดการการตลาดธุรกิจชุมชนเพื่อการพึ่งตนเองตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงประเภทธุรกิจเกษตรของเกษตรกรปลูกมะขามหวานเพื่อการค้า จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า แบบการจัดการการตลาดธุรกิจชุมชนเพื่อการพึ่งตนเองตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงนั้น ชุมชนจะต้องร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมการตลาด เริ่มตั้งแต่การจัดตั้งองค์กร การแบ่งงานกันทำตามความถนัด ชุมชนต้องร่วมกันคิดระดมสมองในการวางแผนการตลาด โดยเป็นการดำเนินการตลาดตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง เน้นพึ่งธรรมชาติให้มากที่สุด ลดการใช้สารเคมี ร่วมกันคิดหาทางลดต้นทุนให้ต่ำที่สุดในทุกขั้นตอนการผลิตและกิจกรรม

การตลาด รวมถึงการที่สมาชิกกลุ่มธุรกิจชุมชนต้องมีการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับวิถีเศรษฐกิจพอเพียง และหมั่นศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ จะทำให้ธุรกิจชุมชนประสบความสำเร็จสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ ไชยรัตน์ ปรานี (2551) ที่ได้ศึกษาชุมชนต้นแบบที่นำแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการแก้ปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืน และการศึกษาของ ชูใจ กิณญ (2551) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารจัดการครอบครัวตามแนวเศรษฐกิจของชุมชนบ้านป่าปง ตำบลตะเภา อำเภอมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่ารูปแบบการจัดการครอบครัวตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง 3 ด้าน คือประหยัดค่าใช้จ่าย โดยการปลูกพืชผักสวนครัว และเลี้ยงสัตว์ไว้บริโภคเอง ด้านการจัดการรายได้ของครอบครัว ควรทำบัญชีครัวเรือน ควบคุมการใช้จ่ายเงินให้รายจ่ายสมดุลกับรายรับ โดยลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น ใช้พลังงานอย่างประหยัด มีการสะสมเงินออม เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน หาความรู้เพื่อประกอบอาชีพเสริมหารายได้ให้ครอบครัว และไม่เบียดเบียนผู้อื่น และด้านการอบรมเลี้ยงดูเด็ก พ่อแม่ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต สร้างนิสัยประหยัดอดออม ฝึกให้เป็นคนขยันหมั่นเพียร มีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย มีความมั่นใจในตนเอง กล้าคิด กล้าทำ ไม่คล้อยตามกระแสวัตถุนิยม สร้างจิตสำนึกและนิสัยให้เป็นคนมีความซื่อสัตย์ มีเมตตา มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น และพึงตนเองได้ มีสติ และมีสุขภาพจิตดี

3. การจัดการวิสาหกิจชุมชน ซึ่งประกอบด้วย การจัดการแบบพึ่งพาตนเอง การจัดการทุนชุมชนและการจัดการเรียนรู้ของชุมชน มีความสัมพันธ์กับชุมชนมีภูมิคุ้มกันที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสุวกิจ ศรีปัดดา (2549) ได้ศึกษาการประยุกต์หลักการจัดการธุรกิจตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชน สอดคล้องกับการศึกษาของ Guntalee, R. (2009) ได้ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การวางแผนนโยบายของธุรกิจและแผนการตลาดของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สอดคล้องกับการศึกษาของอดิพันธ์ พรหมพันธ์ใจ (2550) ได้ศึกษาการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชุมชน เพื่อการจัดการทุนประเทศเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนและส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนควรให้ความสำคัญกับการจัดการแบบพึ่งพาตนเอง การจัดการทุนชุมชน การจัดการเรียนรู้ของชุมชน และหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในด้านชุมชนพอประมาณ ชุมชนมีเหตุผล และชุมชนมีภูมิคุ้มกันที่ดี
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำตัวแบบชุมชนผู้ผลิตผ้าไหมที่มีการจัดการวิสาหกิจชุมชนในระดับสูงและนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้อย่างครบถ้วนไปใช้กับวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตผ้าไหมและวิสาหกิจอื่น เพื่อใช้ในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิสาหกิจชุมชนที่ผลิตผ้าไหมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับภาคอื่นเพื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการวิสาหกิจชุมชนกับการดำเนินงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. ควรมีการศึกษาวิสาหกิจชุมชนที่ผลิตผ้าไหมกับวิสาหกิจชุมชนประเภทอื่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการวิสาหกิจชุมชนกับการดำเนินงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
3. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มผู้ผลิตผ้าไหมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เอกสารอ้างอิง

- กิตติพล ทองรัตน์. (2552). เศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนลัวะบ้านสาม ตำบลห้วยห้อม อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการพัฒนาภูมิภาคอย่างยั่งยืน). มหาวิทยาลัยแม่โจ้, เชียงใหม่.
- เกษม สุขสวัสดิ์. (2546). ภูมิปัญญาชาวบ้านวิถีชีวิตเกษตรกรรมชุมชนพึ่งตนเอง: ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์รวมเห็ดบ้านอรุณภูมิ. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา). สถาบันราชภัฏธนบุรี, กรุงเทพฯ.
- ชาญ รมัญอุดม. (2552). วิถีชีวิตสมาชิกหมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการพัฒนาภูมิภาคอย่างยั่งยืน). มหาวิทยาลัยแม่โจ้, เชียงใหม่.
- ชาญชัย สุขสกุล. (2554). การพัฒนารูปแบบการจัดการตลาดธุรกิจชุมชนเพื่อการพึ่งพาตนเองตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงประเภทธุรกิจเกษตร ของเกษตรกรผู้ปลูกมะขามเพื่อการค้า จังหวัดเพชรบูรณ์. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์, เพชรบูรณ์.
- ชูใจ ภิณูญ. (2551). รูปแบบการจัดการครอบครัวตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านป่าบาง ตำบลตะบะ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์, เพชรบูรณ์.
- ไชยรัตน์ ปรานี. (2551). ชุมชนต้นแบบที่นำแนวพระราชดำริเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการแก้ปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืน. นครสวรรค์: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

- ณัฐนันท์ หลัคำ, และคณะ. (2554). การจัดการวิสาหกิจชุมชนเพื่อความยั่งยืนทางเศรษฐกิจโดยอาศัยหลักเศรษฐกิจพอเพียงของผู้ผลิตสิ่งทอผ้าลายเก๋เด๋อ (กลุ่มเพลงฝ้าย). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, กฟส.นบุรี.
- เดชา กลิ่นจันทร์. (2549). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการรับรู้กับระดับการนำไปปฏิบัติตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, นครราชสีมา.
- ชนาวุฒิ พิมิก และจันทนา ฤทธิ์สมบูรณ์. (2552). การประยุกต์ใช้แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดจันทบุรี. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลภาคตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี, จันทบุรี.
- นิธมา ศิริโกภากิจ. (2548). โอกาสส่งออกใหม่ไทยและผลิตภัณฑ์ ตอนที่ 1. คัลเลอร์เวย์, 11(58), 79-83.
- ปิยะวัน เพชรหมี่. (2552). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ของการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์, เพชรบูรณ์.
- วิสูตร จิระสกุล. (2551). การบริหารงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบริษัทปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน). วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). (ร่าง) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559. กรุงเทพฯ. ผู้แต่ง.
- สุคนธ์ เหลืองอิงคะสุต. (2551). ความสัมพันธ์ของความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริกับการบันทึกบัญชีครัวเรือนของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลหนองไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, อุดรธานี.
- อรรถพล อุสยพันธ์. (2551). องค์ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง: ประสพการณ์ตรงจากชาวบ้านในจังหวัดราชบุรี. มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง, ราชบุรี.
- Amornsiriphong, S., Plemyat, S., and Chareoenrat, O. (2012). Social capital: Foundation to strengthen the sufficiency economy communities. *Procedia Engineering*, 4 (32), 1147-1151.
- Gabrielsson, M. V. Sasi, and J. Darling. (2012). *Handbook of research on born globals*. Cheltenham, US: Edward Elgar.

- Ruenrom, G. (2009). Applying the philosophy of sufficiency economy to from business policy and marketing plan of small and medium enterprise in Thailand. *The Business Review, Cambridge*, 13, 326-331.
- Samujh, H. R. (2011). Micro-business need support: survival precedes sustainability. *Corporate Governance*, 11(1), 15-28.
- Saris, W. E. and Stronkhorst, H. L. (1984). *Causal modeling in non experimental research: An introduction to the LISREL approach*. Amsterdam: Sociometric Research Foundations.
